

Efekty ustanowienia unii celnej

dr Tomasz Serwach
Katedra Wymiany Międzynarodowej

Teoria unii celnej #1

Istotą unii celnej jest zniesienie barier handlowych między krajami członkowskimi oraz prowadzenie wspólnej polityki handlowej wobec krajów trzecich.

Z logiki procesów międzynarodowej integracji gospodarczej utworzenie ugrupowania integracyjnego oznacza jednocześnie:

- liberalizację przepływu dóbr (i ew. czynników produkcji) między krajami integrującymi się
- względną dyskryminację krajów trzecich

Teoria unii celnej #2

Efekty ustanowienia unii celnej:

- efekt kreacji handlu – wytworzenie nowego strumienia handlu pomiędzy krajami integrującymi się w drodze zastąpienia części produkcji krajowej przez import
- efekt przesunięcia handlu – zastąpienie importu z kraju trzeciego importem z kraju-partnera (korzysta on ze zniesienia barier handlowych; staje się bardziej konkurencyjny niż państwo trzecie nawet wtedy, gdy jest mniej efektywny)

Teoria unii celnej #3

Przykład efektu kreacji handlu:

Kraj	Cena wolnorynkowa	Cło nałożone przez kraj A	Cena z cłem
A – uczestnik UC	100	---	100
B – uczestnik UC	90	20%	108

W warunkach protekcjonizmu kraj B nie jest konkurencyjny na rynku państwa A – cena jego produktu wynosi 108, podczas gdy cena dobra krajowego wynosi 100.

Po utworzeniu unii celnej (zniesienie barier handlowych) kraj B staje się konkurencyjny na rynku państwa A – cena jego produktu wynosi 90, a cena dobra krajowego – 100.

Wykreowany zostanie nowy strumień handlu.

Teoria unii celnej #4

Przykład efektu przesunięcia handlu:

Kraj	Cena wolnorynkowa	Cło nałożone przez kraj A	Cena z cłem	Cena po ustanowieniu unii celnej
A – uczestnik UC	100	---	100	100
B – uczestnik UC	90	20%	108	90
C – kraj trzeci	80	20%	96	96

W warunkach pełnego protekcjonizmu kraj A importuje z kraju C (państwo C jest najbardziej konkurencyjne – pobiera najniższą cenę).

Po ustanowieniu unii celnej kraj B wypiera państwo C na rynku A. Import kraju A z C zostaje zastąpiony importem z B (mimo że to kraj C jest najbardziej wydajnym producentem dobra).

Teoria unii celnej #5

Efekt netto zależy od kilku czynników:

- **zakresu podmiotowego unii celnej** – im więcej państw stanowi się integruje, tym większa szansa na to, że kreacja handlu będzie większa od przesunięcia handlu
- **wysokości barier handlowych przed powstaniem UC oraz skala liberalizacji handlu**
  - a) jeśli początkowe bariery handlowe są wysokie, to znaczna liberalizacja handlu między krajami-członkami UC może wykreować duży strumień handlu (duża szansa, że efekt kreacji będzie większy niż efekt przesunięcia)
  - b) w przypadku początkowo niskich barier nie jest możliwa znaczna liberalizacja
  - c) w przypadku wysokich barier, ale niewielkiej skali liberalizacji może być wykreowany raczej mały strumień handlu między krajami integrującymi się (ryzyko zdominowania efektu kreacji przez efekt przesunięcia)

Teoria unii celnej #6

- **elastyczności cenowa importu** – im wyższa elastyczność cenowa importu, tym mocniej import reaguje na zniesienie barier handlowych między krajami integrującymi się, co oznacza silny efekt kreacji handlu
- **struktur gospodarek integrujących się**
  - a) przy komplementarnych (uzupełniających się) strukturach gospodarek integrujących się wystąpi tendencja do specjalizacji (zgodnie z przewagami komparatywnymi); oznacza to, że kraje będą niejako zmuszone do wymiany towarowej (efekt kreacji będzie silniejszy niż efekt przesunięcia)
  - b) substytucyjne struktury gospodarek oznaczają natomiast, że gospodarki te są bardziej samowystarczalne, więc liberalizacji nie musi oznaczać powstanie dużego strumienia handlu (ryzyko zdominowania efektu kreacji przez efekt przesunięcia)

Teoria unii celnej #7

Wskazane efekty mają charakter statyczny. Unia celna przynosi jednak także efekty dynamiczne – są to m.in.:

- wzrost konkurencji – reakcją podmiotów gospodarczych jest zmniejszenie kosztów, wzrost asortymentu produkcji, poprawa jakości itp.
- wykorzystywanie efektów skali – zmniejszenie przeciętnego kosztu produkcji w wyniku zwiększenia wolumenu (jest to możliwe dzięki uzyskaniu dostępu do większego – tj. zintegrowanego – rynku)
- wzrost inwestycji – przekłada się to na tempo wzrostu gospodarczego

Dziękuję za uwagę